

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

1. บทสรุปจากการสำรวจ

1.1 ต้นทุนรวมในการเลี้ยงแม่โคนมเพื่อผลิตน้ำนมดิบ

ต้นทุนในการเลี้ยงแม่โคนมเพื่อผลิตน้ำนมดิบ โดยเฉลี่ยต่อจำนวนแม่โคทั้งหมดเท่ากับ 2,338 บาทต่อตัวต่อเดือน และถ้าพิจารณารายสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์โคนมบ้านป่าดิ่ง-ห้วยหม้อ จะมีต้นทุนการเลี้ยงแม่โคนมต่อจำนวนแม่โคทั้งหมดสูงที่สุดคือเท่ากับ 2,485 บาทต่อตัวต่อเดือน ส่วนสมาชิกสหกรณ์โคนมเชิงใหม่จะมีต้นทุนการเลี้ยงแม่โคนมต่อจำนวนแม่โคทั้งหมดต่ำที่สุดคือเท่ากับ 1,962 บาทต่อตัวต่อเดือน และเมื่อคำนวณต้นทุนการผลิตต่อจำนวนน้ำนมดิบที่ผลิตได้ในแต่ละเดือน สมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการจะมีต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมต่ำที่สุดคือเท่ากับ 7.03 บาท ตรงกันข้ามกับสมาชิกสหกรณ์โคนมบ้านป่าดิ่ง-ห้วยหม้อจะมี ต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมสูงที่สุดคือเท่ากับ 11.63 บาท

1.2 ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบและจุดคุ้มทุน

ต้นทุนแยกตามปัจจัยการผลิตในฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หากวิเคราะห์ตามลำดับปัจจัยการผลิตทั้งสามประเภทจะได้ผลดังนี้

อันดับที่หนึ่งคือค่าวัตถุดิบต่าง ๆ ต้นทุนสูงที่สุดมาจากฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 3.66 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนต้นทุนต่ำที่สุดมาจากฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์โคนมบ้านด้าซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 3.09 บาทต่อกิโลกรัม

อันดับที่สองคือ ค่าแรงงานรวม ต้นทุนสูงที่สุดคือฟาร์มโคนมจากสมาชิกสหกรณ์โคนมบ้านป่าดิ่ง - ห้วยหม้อซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 5.38 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนต่ำที่สุดคือฟาร์มโคนมจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 1.53 บาทต่อกิโลกรัม

อันดับที่สามคือ ค่าใช้จ่ายการผลิต ต้นทุนสูงที่สุดคือฟาร์มโคนมจากสมาชิกสหกรณ์โคนมบ้านป่าดิ่ง - ห้วยหม้อซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 2.58 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนต่ำที่สุดคือฟาร์มโคนมจากสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการซึ่งมีจำนวนเท่ากับ 1.60 บาทต่อกิโลกรัม

ตารางที่ 7.1 ต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อกิโลกรัม

	เฉลี่ยรวม	เชียงใหม่	ไชยปราการ	ป่าดิ่ง-ห้วยหม้อ	เชียงราย	บ้านด้า
ค่าวัตถุดิบทางตรง						
ค่าอาหาร	3.44	3.50	3.66	3.34	3.26	2.81
ค่ายา	0.21	0.20	0.18	0.27	0.27	0.22
ค่าผสมพันธุ์	0.05	0.06	0.06	0.06	0.02	0.06
รวมค่าวัตถุดิบทางตรง	3.70	3.76	3.90	3.67	3.55	3.09
ค่าแรงงานทางตรง						
ค่าจ้างแรงงานภายนอก	0.25	0.30	0.39	0.06	0.05	0.05
ค่าแรงงานที่ไม่เป็นตัวเงิน	2.12	2.71	1.14	5.32	2.54	2.42
รวมค่าแรงงานทางตรง	2.37	3.01	1.53	5.38	2.59	2.47
ค่าใช้จ่ายการผลิต						
ค่าใช้จ่ายการผลิต	0.68	0.63	0.55	0.89	0.89	0.76
ค่าเสื่อมราคาแม่โครีดนม	0.62	0.78	0.52	0.84	0.64	0.67
ค่าเสื่อมราคาแม่โคแห้งนม / ท้องว่าง	0.23	0.36	0.21	0.33	0.21	0.15
ค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ถาวร	0.42	0.45	0.32	0.52	0.50	0.57
รวมค่าใช้จ่ายการผลิต	1.96	2.23	1.60	2.58	2.23	2.15
รวมต้นทุนการผลิต	8.02	8.99	7.03	11.63	8.38	7.72

เมื่อคำนวณหาจุดคุ้มทุนเป็นรายวัน โดยเฉลี่ยต่อฟาร์มพบว่าสมาชิกสหกรณ์โคนมบ้านด้ามียอดขายที่ต่ำกว่าจุดคุ้มทุนมากที่สุดคือเท่ากับ 117.10 กิโลกรัมต่อวันต่อฟาร์ม ส่วนสมาชิกสหกรณ์โคนมเชียงใหม่จะมียอดขายที่ต่ำกว่าจุดคุ้มทุนน้อยที่สุดคือเท่ากับ 78.37 กิโลกรัมต่อวันต่อฟาร์มและเมื่อพิจารณาแม่โครีดนมซึ่งเป็นแหล่งผลิตน้ำนมดิบที่สำคัญก็พบว่ามีเพียงสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการเท่านั้นที่มีจำนวนแม่โครีดนมโดยรวมสูงกว่าจำนวนแม่โครีดนมที่จุดคุ้มทุน นอกนั้นมีจำนวนแม่โครีดนมต่ำกว่าจุดคุ้มทุนทั้งสิ้น

1.3 การขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน

ปัญหาที่สหกรณ์โคนมประสบมากที่สุดคือ ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียนขาดเงินสำรองที่จะจ่ายค่าน้ำนมดิบให้สมาชิก ซึ่งมีผลต่อสภาพคล่องของสหกรณ์ สมาชิกได้รับเงินค่าน้ำนมดิบล่าช้ากว่ากำหนด ปัญหารองลงมาคือราคารับซื้อน้ำนมดิบที่ถูกรัฐบาลกำหนดให้คงที่มาเป็นเวลานาน ในขณะที่ต้นทุนค่าอาหารและยาที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรประสบการขาดทุน

1.4 ผลการดำเนินงานโดยรวม

ผลจากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการทำฟาร์มโคนมของฟาร์มขนาดใหญ่เช่นในฟาร์มของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรไชยปราการจะประสบผลกำไรได้มากกว่าฟาร์มขนาดกลางหรือขนาดเล็ก การทำกำไรขึ้นต้นหรือกำไรสุทธิจากการขายน้ำนมดิบแต่เพียงอย่างเดียวนั้นคงไม่เพียงพอที่จะรับภาระของฝูงโคทดแทนได้ เพราะจะทำให้เกษตรกรขาดสภาพคล่อง ในกรณีที่ขาดเงินสดหมุนเวียนเพื่อใช้ประจำวันก็อาจไปกู้ยืมเข้าหนี้ทั้งในและนอกระบบ ทำให้ต้องจ่ายดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ยิ่งจะทำให้เกิดขาดทุนมากขึ้นและมีโอกาสที่จะทำให้เกิดหนี้สินล้นพ้นตัว สุดท้ายอาจจะต้องเลิกอาชีพทำฟาร์มโคนมและหันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ แทน ด้วยเหตุนี้การบริหารต้นทุนจึงเป็นเรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งในการจัดการฟาร์มให้ประสบผลสำเร็จ

1.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม

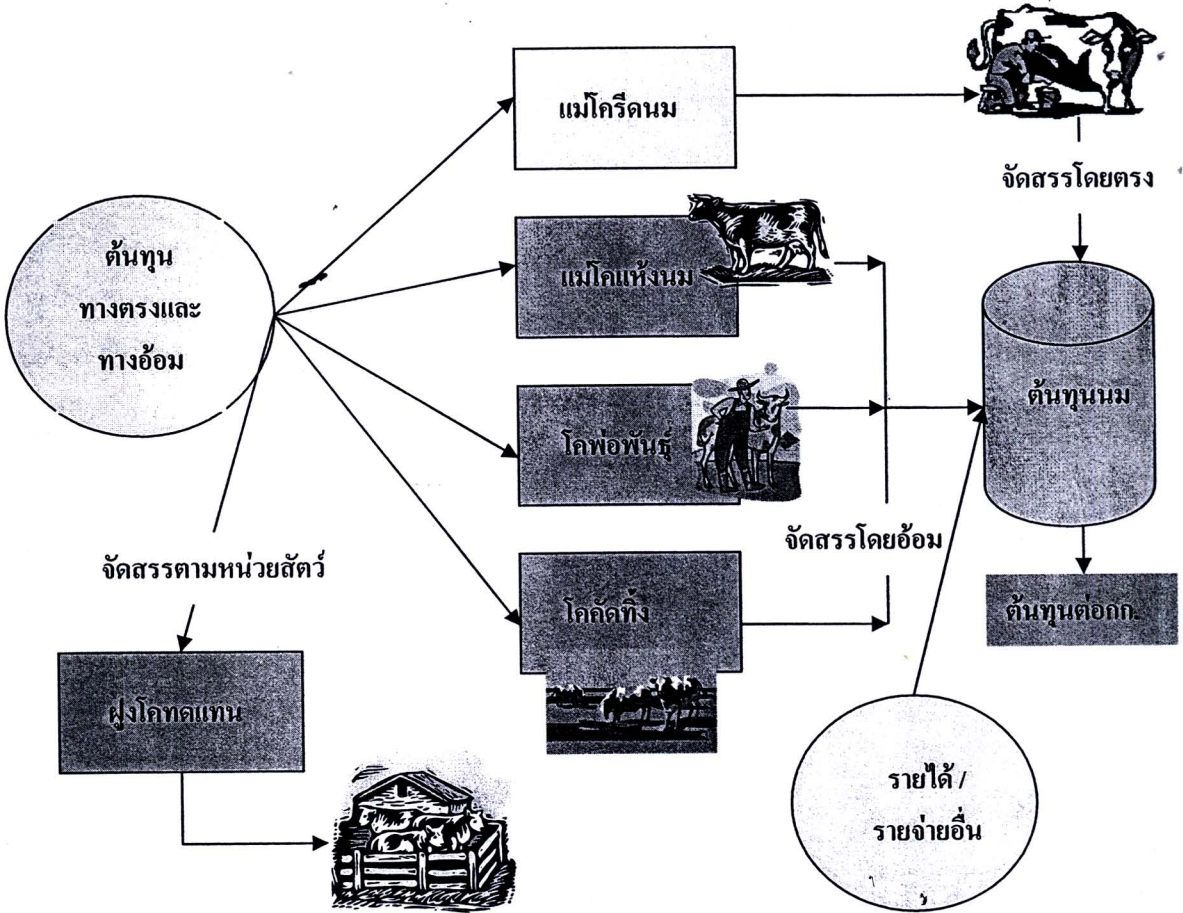
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการทำฟาร์มโคนม ส่วนใหญ่เกษตรกรต้องการให้ปรับปรุงราคาซื้อค่าน้ำนมดิบให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับปรุงด้านการจ่ายเงินค่ารับซื้อค่าน้ำนมดิบให้เร็วขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งต้องการให้ภาครัฐอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์นมเพื่อขยายช่องทางตลาดในกรณีที่น้ำนมล้นตลาด

2. บทสรุปจากการใช้ซอฟต์แวร์คำนวณต้นทุนน้ำนมดิบ

2.1 โครงสร้างต้นทุนน้ำนมดิบ

ต้นทุนการผลิตน้ำนมดิบซึ่งได้แก่ วัตถุดิบทางตรง ค่าแรงทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต ในทางปฏิบัติ เป็นต้นทุนในการดูแลโคทั้งหมดในฟาร์มซึ่งได้แก่ แม่โคที่ให้น้ำนม แม่โคแห้ง นม โคในฝูงโคทดแทน โคพ่อพันธุ์ โคคัดทิ้งหรือโคที่ไม่สามารถให้นมแต่เกษตรกรยังคงเลี้ยงอยู่ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโคทั้งหมดมีทั้งโคที่ให้ผลผลิตและโคที่ไม่ให้ผลผลิต

โคในฝูงโคทดแทน ถือเป็นการลงทุนในสินทรัพย์ ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นและจัดสรรให้ฝูงโคทดแทนยังไม่นำมารวมเป็นต้นทุนน้ำนมดิบที่ผลิตได้ แต่จะถือเป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจนเป็นแม่โคที่สามารถให้น้ำนมได้ จึงโอนมูลค่าทั้งหมดเป็นแม่โคที่ให้ผลผลิต และตัดค่าเสื่อมราคาทันทีที่ให้น้ำนม ตามที่แสดงในรูปภาพผังโครงสร้างต้นทุนน้ำนมดิบที่แสดงไว้ในบทที่ 6 ดังนี้

2.2 การใช้โปรแกรมในการคำนวณต้นทุนน้ำมันดิบ

จากการเก็บข้อมูลจากฟาร์ม 8 แห่งในเดือน กรกฎาคม 2549 ไปทดลองใช้กับโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและจัดทำ แสดงข้อมูลจากการประมวลผลตามตารางที่ 7.2 ดังนี้

ตารางที่ 7.2 ต้นทุนน้ำมันดิบ ต้นทุนรวม กำไรสุทธิ ต่อกิโลกรัม และมูลค่าโคทดแทน เดือนกรกฎาคม 2549

บาท ต่อ กก.	ฟาร์ม 1	ฟาร์ม 2	ฟาร์ม 3	ฟาร์ม 4	ฟาร์ม 5	ฟาร์ม 6	ฟาร์ม 7	ฟาร์ม 8
ราคาขายเฉลี่ยต่อกก.	11.20	11.20	11.20	11.20	11.20	11.20	9.18	11.60
ต้นทุนน้ำมันดิบต่อกก.	5.95	13.68	10.36	8.18	6.72	6.57	3.44	6.79
หัก/บวก รายได้-รายจ่ายอื่นๆต่อกก.	(2.25)	(2.05)	(9.55)	0.83	(2.31)	(3.17)	(3.73)	(0.48)
ต้นทุนรวมต่อ กก.	8.20	15.73	19.91	7.35	9.03	9.74	7.17	7.27
กำไรสุทธิต่อกก.	3.00	(4.53)	(8.71)	3.85	2.17	1.46	2.00	4.33
มูลค่าโคทดแทนเพิ่มขึ้น บาท	8,773.70	10,024.00	70,585.73	18,520.97	24,837.83	20,022.89	15,638.07	36,814.80
มูลค่าโคทดแทนสะสมยกมา บาท	136,640.00	52,180.00	106,496.90	170,945.00	117,226.13	311,496.90	301,440.00	233,026.00
มูลค่าโคทดแทนสะสมยกไป บาท	145,413.70	62,204.00	177,082.63	189,465.97	142,063.96	331,519.79	317,078.07	269,840.80
ปริมาณนมที่ขาย(กก.)	1,400.9	1,500.0	1,742.2	2,400.0	5,380.0	6,372.0	6,928.9	13,426.0
ผลิต / โคริด / เดือน(กก.)	350	250	436	300	384	398	630	497

ข้อเสนอแนะ

1. การคำนวณต้นทุนน้ำมันดิบ

เกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการ มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลทางการเงินและการบัญชี เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ผู้ประกอบการควรควรมีความรู้ทางการบัญชีบ้างอย่างน้อยให้ได้ทราบรายได้ ต้นทุน ค่าใช้จ่าย และกำไร ซึ่งข้อมูลที่สำคัญมากที่สุดข้อมูลหนึ่ง คือ "ต้นทุน" เกษตรกรสามารถตัดสินใจในเชิงธุรกิจ เช่น การขาย การต่อรองราคา การเปรียบเทียบทางเลือกในการลงทุน และการดำเนินงาน เป็นต้น การบัญชีแก่เกษตรกรไทยเป็นส่วนที่ช่วยให้ได้แต่อาจไม่เพียงพอถ้าโครงสร้างทางการเกษตรมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและมีปัจจัยที่ต้องนำมาร่วมพิจารณามากขึ้น ดังนั้นจึงต้องอาศัยเครื่องมือทุนแรงคือ คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย กรณีที่เกษตรกรไทยยังไม่พร้อมทางเทคโนโลยี แนวทางปฏิบัติอาจทำได้โดยการสร้างโครงการของกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ ชุมชน สหกรณ์ และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเป็นศูนย์รวมข้อมูลในเขตที่รับผิดชอบโดยนำข้อมูลเบื้องต้น

จากการบันทึกด้วยมือของเกษตรกรแล้วนำมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ จะทำให้ได้ฐานข้อมูลต้นทุนน้ำมันดิบเพื่อใช้ในการบริหารและตัดสินใจต่อไป

กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ องค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้องอาจต้องมีการรวบรวมข้อมูลที่ประมวลได้เพื่อให้เป็นฐานข้อมูล ของเกษตรกรฟาร์มโคนม และหน่วยราชการเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการตัดสินใจการพัฒนา

2. ระบบสารสนเทศผลิตภัณฑ์นม

นอกเหนือจากระบบสารสนเทศในภาพรวมของประเทศเพื่อรองรับการพัฒนาและขยายตัวเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตทางสังคมซึ่งนำเสนอในรายงานผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์นม(2547)โดยรศ.ดร.อัจฉรา จันทร์ฉายและคณะซึ่งเสนอให้มี ระบบเครือข่าย (Network) และ ระบบปฏิบัติการ (Operation System) ระบบฐานข้อมูลกลาง (Data Management System) ระบบนี้จะรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้เป็นฐานแหล่งข้อมูลเพื่อระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหารของหน่วยงาน (Management Information System) ซึ่งควรประกอบด้วยระบบต่างๆ เช่น ระบบบริหารข้อมูลน้ำมัน ซึ่งมีขอบเขตบริหารข้อมูลน้ำมันดิบ ระบบวิเคราะห์ภาวะตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นม ระบบวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นม ระบบวิเคราะห์ความต้องการของผลิตภัณฑ์นมในตลาด ระบบวิเคราะห์ความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์นม เป็นต้น

3. กลยุทธ์และมาตรการสำคัญ

ข้อเสนอแนะตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่ส่งผลถึงแผนปฏิบัติการด้านปศุสัตว์(โคนม)ด้านกลยุทธ์ และมาตรการตามที่กล่าวในบทที่ 3 ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - (1) การวิจัยและพัฒนาอาหารโคนมคุณภาพดี
 - (2) การวิจัยและพัฒนาการผลิตพันธุ์โคนมพันธุ์ดี
 - (3) การวิจัยและพัฒนาการจัดการฟาร์มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
 - (4) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์นม
 - (5) การวิจัยและพัฒนาสุขภาพโคนม
2. กลยุทธ์ด้านการผลิตและการขาย ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) การลดต้นทุนการผลิต
 - 2) สนับสนุนการรณรงค์การบริโภคนม

3. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริม ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) กำหนดเขตส่งเสริมการเลี้ยงโคนม และการโอนถ่ายงานบริการของภาครัฐไปสู่องค์กรเกษตรกร
4. กลยุทธ์ด้านการพัฒนาสุขภาพสัตว์และสุขอนามัย ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริการผสมเทียม การป้องกันและรักษาโรคโคนม
 - 2) ยกระดับด้านสุขอนามัยฟาร์มโคนม ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง มาตรฐานฟาร์มโคนมและการผลิตน้ำนมดิบปี 2542
5. กลยุทธ์ด้านการพัฒนามาตรฐานคุณภาพ ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) การสนับสนุนและพัฒนาการผลิตน้ำนมดิบให้มีคุณภาพสูงขึ้น
 - 2) กำหนดมาตรฐานการรับซื้อน้ำนมดิบให้อยู่บนฐานเดียวกันและให้เกิดความยุติธรรม
6. กลยุทธ์ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) สนับสนุนให้โรงงานผลิตภัณฑ์ใช้น้ำนมดิบให้มีคุณภาพสูงขึ้น
 - 2) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบหรือโรงงานแปรรูปในแหล่งเลี้ยงโคนม
7. กลยุทธ์ด้านพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) พัฒนาอาสาสมัครและฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม
 - 2) ให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมรวมตัวกันเป็นกลุ่มสหกรณ์
 - 3) สนับสนุนเงินสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำผ่านระบบสหกรณ์
8. กลยุทธ์ด้านกฎระเบียบ/ข้อบังคับ ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) สนับสนุนให้เกิดการจัดตั้งองค์กรกลางในการสานประโยชน์
 - 2) ลดความเสี่ยงภัยในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม
9. กลยุทธ์ด้านการตลาดและเครือข่ายเชื่อมโยง ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) พัฒนาระบบข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับโคนมและผลิตภัณฑ์นม
 - 2) การปกป้องสิทธิประโยชน์ด้านการค้าของนมและผลิตภัณฑ์นม
10. ระบบข้อมูลและเครือข่ายเชื่อมโยง ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) พัฒนาระบบข้อมูลโคนมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
11. การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยมาตรการดังนี้
 - 1) เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมการผลิตอาหารโคนม และการผลิตผลิตภัณฑ์นมให้ได้มาตรฐาน

12. การพัฒนาองค์กรและบุคลากร ประกอบด้วยมาตรการดังนี้

1) การผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านโคนม

กลยุทธ์ข้อ 2 ด้านการผลิตและการขายตามมาตรการการลดต้นทุนการผลิต (ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงโคนมในระบบสหกรณ์ ในภาคผนวก 3) ถือว่าเป็นกลยุทธ์และมาตรการสำคัญที่ผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์ควรมีข้อมูล ที่ถูกต้องทางด้านต้นทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจทางการเงินและการบริหาร เช่น การตัดสินใจในการผลิต การต่อรองราคา การประหยัดต้นทุน การรักษาคุณภาพสินค้า และการแข่งขัน เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ไม่ใช่เพื่อให้มีกำไรสูงสุด แต่เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องยั่งยืนยาวนานโดยให้มีการประกอบอาชีพฟาร์มโคนมและอุตสาหกรรมโคนมอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในเศรษฐกิจของประเทศไทย